

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 15/4903

Oslo, 30.9.2015

MiRA-Senterets høringsuttalelse om hjemmel i utlendingsloven for fengsling i hurtigprosedyresaker

MiRA-Senteret takker Justis- og beredskapsdepartementet for muligheten til å komme med høringsuttalelse i forbindelse med forslag om hjemmel i utlendingsloven for fengsling i hurtigprosedyresaker, datert 3.7.2015.

MiRA Ressurssenter for minoritetskvinner er en landsdekkende nettverksorganisasjon som har over 25 års erfaring med spørsmål knyttet til likestilling og juridiske rettigheter for kvinner og unge jenter med minoritetsbakgrunn i Norge. Senteret er partipolitisk nøytralt og har ingen tilknytning til bestemte religiøse eller etniske grupper.

Om departementets forslag

Slik det fremkommer i høringsnotatet, innebærer departementets forslag en hjemmel til å kunne pågripe og eventuelt be om fengsling av en utlending som har levert en asylsøknad som presumptivt er grunnløs og derfor behandlet i særskilt hurtigprosedyre (48-timerprosedyren). Etter lovforslaget skal pågriping og fengsling på grunnlag av hurtigprosedyre maksimalt kunne vare i 72 timer.

Departementet foreslår samtidig en endring i utlendingsloven § 105, at en på samme grunnlag kan vurdere pålegg om meldeplikt og bestemt oppholdssted. I tillegg til en særskilt prosedyre og regler for rettshjelp i aktuelle saker, som innebærer at det kun kan oppnevnes en advokat som både skal håndtere utlendingssaken (asylsaken og en eventuell utvisningssak) og det eventuelle fengslingsspørsmålet.

Ytterligere forsterking av utlendingskontrollen

Justis- og beredskapsdepartementet har den siste tiden kommet med flere forslag til innstramminger i utlendingsloven, herunder økt underholdskrav, 24 års grense for familieetablering og et hevet botidskrav fra tre til fem år for å få opphold på selvstendig grunnlag. De overnevnte innstramminger i utlendingsloven er begrunnet med "innvandringsregulerende hensyn". Dette har MiRA-Senteret ved flere anledninger tatt avstand fra fordi forslagene innskrenker menneskerettigheter for mange personer på flukt og rammer særlig kvinner som innvandrer til Norge urettmessig hardt.

Forslaget om hjemmel i utlendingsloven for fengsling i hurtigprosedyresaker, fremheves som nødvendige for å styrke utlendingskontrollen og effektivisere arbeidet med en eventuelt snarlig retur. Nok en gang, signaliserer Justis- og beredskapsdepartementet at utlendingskontroll og innvandringsregulering veier tyngre enn menneskerettslige hensyn.

MiRA-Senteret er svært bekymret for endringene som foreslås og anbefaler departementet å trekke forslaget om hjemmel i utlendingsloven for fengsling i hurtigprosedyresaker. Våre kommentarer til de ulike forslagene følger nedenfor.

Vilkårlig mistenkeliggjøring

Ved punkt 2.3 i høringsnotatet fremkommer det at hurtigprosedyresaker innebærer at personer fra land UDI etter gjeldende rett i utgangspunktet legger til grunn etterlever de internasjonale menneskerettighetene på et akseptabelt nivå, får søknaden hurtigbehandlet. Dette fordi søknader om beskyttelse fra de relevante landene, antas å være åpenbart grunnløse. Hvilke land dette dreier seg om, er ikke fastsatt men vurderes forløpende (per dags dato er listen på i overkant 50 land).

Med forslaget, foreslår departementet å gi politiet tillatelse til å vurdere pågrepelse og eventuelt fengsling av utlendinger som de mener har levert en grunnløs asylsøknad. Ved punkt 3.1 i høringsnotatet vises det til artikkel 5. nr. 1 bokstav f i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) om at pågrepelse og fengsling må ha hjemmel i lov og ikke være vilkårlig, og utføres for å hindre personer uten tillatelse til å komme inn i landet og med sikte på utsendelse.

Departementet begrunner videre forslaget om tillatelse til fengsling med et økende behov for å hindre at disse personene utfører kriminelle handlinger, og for å sikre at personene er tilgjengelige og ikke forsvinner før søknaden er avgjort. MiRA-Senteret vil i den forbindelse vise til deler av Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen artikkel 5 nr 1 bokstav c, som taler imot departementets forslag og lyder som følgende:

”Enhver har rett til personlig frihet og sikkerhet. Ingen må bli berøvet sin frihet unntatt følgende tilfeller og i samsvar med fremgangsmåte forskrevet ved lov:

(...)

c. lovlig pågrepelse eller frihetsberøvelse av en person for å stille ham/henne for den kompetente rettslige myndighet på grunn av rimelig mistanke om at han/hun har begått en straffbar handling, eller når det er rimelig grunn til å anse dette nødvendig for å hindre ham i å begå en straffbar handling eller i å flykte etter å ha gjort det”.

Det er svakt begrunnet i høringsnotatet hva slags rimelig grunn til mistanke som skal til for å ty til fengsling i hurtigprosedyresaker. Det at en person søker beskyttelse som anses av UDI for å være åpenbar grunnløs, bør ikke være tilstrekkelig grunn for fengsling eller pågrepelse. Forslaget vitner heller om en grunnleggende negativ holdning til asylssøkere og en vilkårlig

antagelse og mistenkeliggjøring om at disse personene er kriminelle og vil utnytte asylinstituttet. Så vidt oss bekjent er det å søke beskyttelse og asyl ingen straffbar handling som kan gi myndighetene tillatelse til fengsling og pågrepelse, selv om saken behandles som en hurtigprosedyresak.

Forslaget om hjemmel for fengsling i hurtigprosedyresaker hevdes også å ville medføre en effektivisering av arbeidet med saksbehandling og eventuelt snarlig retur. MiRA-Senteret vil i den forbindelse påpeke at hensynet til rettsikkerhet av personer og å fatte korrekte avgjørelser innenfor menneskerettighetskonvensjon må veie tyngre enn hensynet til en rask og effektiv saksbehandling.

Når det gjelder departementets forslag vedrørende hjemmel for pålegg av meldeplikt og/eller bestemt oppholdssted, mener vi at slike pålegg i enkelttilfeller bør kunne *vurderes* – fremfor at en hjemmel for fengsling og pågrepelse innføres. Likevel vil vi igjen understreke viktigheten av at påleggene kun benyttes i de tilfellene hvor det er foretatt en grundig helhetlig vurdering innenfor menneskerettighetskonvensjonens rammer.

Svekket rettsvern for asylsøkere

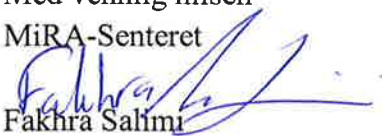
MiRA-Senteret stiller seg positive til at asylsøkere får tilbud om veiledning gjennom NOAS, og tar det som en selvfølge at utlendingsforvaltningen sørger for å gi god og tilpasset informasjon om denne muligheten. MiRA-Senteret er imidlertid skeptiske til departementets forslag om at det kun oppnevnes en advokat i de aktuelle sakene, som både skal håndtere den eventuelle fengslingssaken og asylsaken.

Den oppnevnte advokat skal i hovedsak velges ut fra advokater som håndterer fengslingssaker og ikke utlendingssaker, fremkommer det i høringsnotatet. Dette begrunnes med at asylsaken mest sannsynlig er grunnløs. MiRA-Senteret mener at det med en slik praktisering, allerede forhåndbestemmes at asylsaken avslås og at det eventuelle fengslingsspørsmålet får forrang. Dermed vil ikke asylsøkeren få en reell mulighet til å få sin sak behandlet ut av hurtigprosedyren. Dette mener vi er et forslag som svekker asylsøkeres rettsvern og mulighet til en rettferdig rettergang jf. artikkel 6 punkt 1 *Retten til en rettferdig rettergang* i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen.

MiRA-Senteret takker for muligheten til å komme med høringsuttalelse til forslaget om hjemmel for fengsling i hurtigprosedyresaker, og håper departementet tar hensyn til våre anbefalinger om å trekke forslaget.

Med vennlig hilsen

MiRA-Senteret

Fakhra Salimi

Leder

Gro Elisabeth Høy Kvigne
Adm. sekretær